

12-dik Szám.

N E M Z E T I
T Á R S A L K O D Ó

September 19dik napján 1837.

ÁR P Á D É B R E D É S E I S M E R T E T É S E.

A' N. Társalkodó szerkeztősége értesítetvén arról: miképpen olvasói közül többen ohajtanák ismerni koszorus költő Vörösmarty urnak „Árpád ébredése“ címü dramáját, mellyet előjátékul irt a' pesti magyar színház megnyitásának ünnepére; mivel e' különös figyelmet gerjesztett műv — noha Pesten már nem csak több ízben előadatott hanem ki is nyomtatott — kolozsvári könyves boltjainkban még nem találta-
tik; az említett szerkeztőség úgy vélekedik, hogy a' Társalkodó olvasói érintett ohajtását jobban nem teljesítheti, mint ha szóról szóra ide iktatja azt, mit a' tudós társaság titóknoka, d. Schedel Ferencz úr, „Árpád ébredése“ ismer-
tetéséül a' Figyelmező jelen félévi 9ik számu i-
vében következő sorokban mondott el:

A' sírszellem fölkölti az őszevért ezred évi
álmából:

Te a' csatákon villám kard valál:
Sok ezernyi lelket küldél birtokomba,
'S én háládattal tartozám ezért,
Mit úgy reméltem legjobban leróni,
Második felesztendő.

Ha hosszadalmas síri éj után
Néped körébe hozlak, ébredőt.

— — — —
Mulass míg lelked itt gyönyört talál;
De ha vissza vágyol hamvad sátorába,
Szólíts nevemről, és én eljövök.

A' hon-alkotó fővezér lelke eltelik örömmel:

Oh nemzet! oh hon! ismét látlak-e?

A' századoknak hosszú éjjelén,

Melly fogva tartá alvó lelkemet,

Csak rólad, és nevedről álmodám. —

Temetve voltunk a' föld egy szögébe,

Töméntelen nép, egymásnak teher.

'S im elszakadt a' jobb rész, és dicsőn

Végig csatázva terhes útjait,

Hont szerze, mellynek bódító nevére

Elsápadott a' megrettent világ. —

Oh élsz-e még hazám és nemzetem?

Dicső-e még, mint hajdan volt, neved?

És tettetnek híre hangzik-e,

A' merre nap van és ember lakik?

Üdvözllek oh hon! népem, üdvözöllek. —

De melly komor csend vészen itt körül?

Mindenfelé a' roppant kőhalom,

Félhőbe nyúló házak, szálasabbak,

Mint nagy Magyarvár fényes tornyai.

Csak embert nem találok! senki nem jó,

Csak egy magyar sem, a' ki elfogadjon!

Vagy tán csalódom? nem vagyok hazámban?

Nem a' Dunának árja harsog itt?

'S az nem Kelemföld, és az ős Buda?

Vagy oh! — Hadúr ne adja érnem azt!

Bal végzet fordult ellened, hazám,

'S te nem vagy többé magyarok hazája?

Minek születtem akkor én 's miért

Lettem jelessé nemzetem között?
 Mért életemnek minden napjai,
 E' hő kebelnek minden dobbanása,
 Eremnek vére végső csepjeig,
 Mért áldozának érted, oh hazám,
 Ha elmulál és eltöröltetél!
 Oh sír fogadj el, 's többé meg ne nyilj.

Itt fellép a' költő, ki lelke ihletében ráismervén
 a' nemzet ősapjára, leborúl lábainál, melly mód-
 jában a' bókolásnak megütközvén a' vezér, szól
 a' költő:

Te félre ismersz engem, oh dicső;
 Nem embereknek hajlik térdem itt:
 Előtted oh hon 's nemzet ősz vezére,
 Lelkem hajolt meg, 's szívem üdvözölt.
 Oh melly sok gyász év óta vártalak.
 Gúny, megvetés és fagyaló hidegség
 Voltak jutalmam; inség, és keserv
 Vártak reám, 's én kértem éltemet,
 Olly kínosat bár, 's olly örömtelent,
 Hosszúra nyúlni, csak hogy lássalak.
 Most látlak ím, és annyi sérv után
 Örömkönyűvel ázik el szemem.

Árpád.

A' halhatatlan istenekre mondom,
 Ez a' fiú nem hivság gyermeke.

Költő.

Oh drága ősz, mióta elhagyál,
 Mi véghetetlen, a' mit szenvedénk!
 Nem szólok ellenségről; mert mi nemzet
 Kerülte még el ellenség vasát,

És lett dicsővé ellenségtelen?
 Nem mondom a' belvillongás dühét,
 A' meghasonlás ádáz szörnyeit:
 Vér foly, mióta földön ember él,
 'S a' népek átka: drága honfivér
 Fürdője által ifjodhatni meg.
 Mi elpazarlók vérünk bíborát,
 Szivünkbe vertünk öngyilkos vasat,
 Hallatlanúl — ön ellenségeinkért!
 'S a' véren árult ifjodás helyett
 Lassú halálnak mérge szállt reánk!

Á r p á d.

A' legszörnyebbet várom hallani:
 Te nemzetemből irmagúl maradtál.

K ö l t ő.

Több mint gyanítod: mink elaljasodtunk.

Á r p á d.

Oh végtelenség, mért nem rejtesz el! —
 Igen fiú! te eltaláltad a' szót:
 Elaljasodni több mint a' halál.
 'S ha volna szó, melly szellemet megöl:
 Ez gyilkosabban mint az ég haragja,
 Megsemmisítné létem elmeit.
 De szólj, nyugodtan végig hallgatom
 A' gyász regét, hogy tudjam, szánnom-e,
 Vagy megtagadni kelljen véretem.

K ö l t ő.

Elaljasodtunk test, 's lélek szerint,
 Mi nem hasonlók harczos őscinkhez:
 Kik durva észszel bár, a' kor nyomától
 El nem maradtak: mink levetkezénk

A' harcz fiát 's fegyvertelen kezök
 Nem nyúla műhöz, könyvhöz: zsibbadott
 Munkátlanúl, míg más nemzetek,
 A' harczot sem feledve, béke által
 'S istenfiakhoz illő műveikkel
 Lettek dicsővé a' világ felett.
 'S a' szellem, oh a' mindig éber ő,
 Melly bal szerencsén nőtt fel 's lőn erőssé,
 Melly csüggedetlen látta volt Nikápolyt,
 Mellyet le nem vert Várna és Rigó-tér,
 Az végre megtört túnyaság miatt;
 'S nem tudva, mit bűn merni, mit szabad,
 Veszélybe vitte vakmerő fejét;
 Vagy félt, egyenlőn nagytól és kicsintől,
 'S mindent egy hitvány életért adott!

Árpád.

Nem, ezt a' népet én nem ismerem!

Költő.

'S ez élet álom volt, mellyben silány,
 Rosz nemzedék kérődzék ősei
 Nagy tettein, 's fő érdemül bitorlá
 Mások felett, hogy kiktől származott
 'S olly mélyen elfajúlt, dicsőek voltak!
 'S e' nép hívé, hogy még van istene,
 Ki érte őrt áll, míg ő vétkezik.
 'S az isten büntető haragra gyúlt:
 Alunni hagyta őt egy századig:—
 'S ott állt a' bálvány szív- 's lélektelen,
 Az ősiségek álorczáiban,
 Nem látva, nem sejdítve a' csapást,
 Melly nemzet-irtó kézből várt reá.
 'S im a' hatalmas jött, és rá ütött:
 Súlyos csapása megrázkodtatá
 A' tompa bálványt; az feléledett,

Érezni kezdé elholt ízeit;
 És fájt az élet a' zsibbadt tagoknak,
 'S a' fájdalomban feljajdult a' szája,
 Melly annyi évek óta néma volt.
 De a' fájdalomban élet hangja kelt,
 'S az élet vissza kérte szellemét,
 Azon merészt, melly a' gyász múlt után
 A' rém jövővel szembe szállni kész.
 Oh fejdelem, mi újra éledünk;
 Buzogva küzdünk egy jobb életért,
 Nem látva, nem segítve senkitől,
 'S bár kis sikerrel, még sem csüggedezve;
 De hőseink nem vérben fürdenek:
 Ölelni készek embertársokat,
 És tünni mindent szent hazájokért.
 Köztünk is fenn van még Prometheus,
 Kinek szivét az üldöző kajánság
 Kányái marják, mert szelid vala
 Embernek nézni embertársait.
 'S ő óriási fájdalomában is
 Olly törhetetlen most, mint valaha.
 Oh hála, szent űs, hogy közénk jövel:
 Felbátorodva új pályát nyitunk,
 Élet- 's halálban hívek nagy nevedhez.

Melly valólag festi a' költő a' következő kevés so-
 rokban a' nemzeti dalnok sorsát! Kérdi Árpád,
 ki vagy te, a' ki nemzetem viszályit illy szív-
 emésztő lánggal rajzolod; mire az:

Egy ingyen élő! így nevez sok ember;
 Ki dalba önti búját, örömét,
 Mellyet hazája, 's élte nyujtanak.
 Ki félve érez minden örömet,
 De százszorozva minden bú nyílat:
 Egy szenvedélytől égetett kebel,
 Melly életének csak felére jut,
 Másik felével nem magának él.

Változik a' scena; az új színház előtt va-
gyunk; néptolongás, népöröm; a' bemenők közt
azon napszámos is, ki tizennégy napi ingyen mun-
kájával kivánt a' magyar ügryhöz járulni:

Hah! mennyi csinos nép! csak menjetek
Ti kényes asszonykák, és urfiak:
Épen nem irigylem szép ruhátokat.
ÖrüljeteK, vagy sírjateK ha tetszik;
Mert úgy segítjen, én is azt teszem.
Van még zsebemben is egy redves garas. (*mig
zsebéből nagy bajjal vájja a' garasokat, a'
körül állók jó izüin nevetnek*)
Ho! hó! nevetteK? csak nevessetek.
Ti pénzt adátok tán az épülethez;
De én a' millyen czifrátlan vagyok,
Ezen kezemmel, melly élelmet ad,
Két álló hétig hordtam a' követ,
'S magam fizettem érte — örömet.
'S nézzéteK a' ház szép magasra nőtt.

Jó a' fejdelem vezér is, a' költő által az új
Pest pompás utszáin vezettetve. Érdekesen ma-
gyarázza a' dal fia az új hajlék jelentését, melly
előtt most megállanak:

Ez a' világ kicsinben, fejdelem:
Itt láthatod meg, a' mint volt, vagyon;
A' mint csatában, 's békén, házi körben
Vagy köz helyen, tréfát, és gond között,
Erényben, bünben él, hal, és mozog.
Feltünnek itt a' jámbor és csalárd;
A' gyáva, 's bátor; aljas, és nemes,
Ezer bohónak bős csordáival.
Itt újra fellép a' holt dalia,
A' rég csatázott harczok hősei,
Bölcsök, vezérek, és világbirók;
'S kiket tapodnak, és kik eltapodnak,

Gazdag, szegény, a' koldus és király,
 Itt ujra élnek kínban és gyönyörben.
 De itt igazság ül a' thronuson,
 'S mit ember, és sors véte zsarnokul,
 Az szent egyenlőn vissza torlatik.
 Kudarczot vall itt a' fondor 's csalárd:
 Arany borjú itt nem talál imádót;
 Repkényt az ész, kaczajt nyer a' bohó;
 Utálat éri a' bűn győzedelmét,
 'S a' szenvedő és megbukott erénynek
 Örök művészet nyujt fel koronát.

A' beszélők szavait egy jelentéssel teli allegorikai jelenet váltja fel. A' színésznő, mint művésze képviselője, rohan elő, az Irigység, Résztétlenség, Megvetés, Gúny, Rágalom, Csáb, Kajánság, 's Éhhalál — mind anyai, a' színészt gyötörő rémek — által üldözötve. Itt az egész:

Színésznő.

Oh ég, ne hagyj el! irgalom, nagy ég! (öszve rogy)
 Oh hagyj enyészni, küldd haláloamat,
 Csak hogy ne lássam e' szörnyü hadat.

Irigység.

Hah fényes inség, most porban heversz?
 Hányszor ragyogtál büszkén, mint királyné;
 Bíbor, 's szerencse foglaltak körül,
 'S a' nép, a' bősült, ordítóza tőn
 Kevély fejedre drága koszorút,
 Mig én epében martam ajkimat.
 Hah! milly gyönyör látnom gyötrelmedet.
 Ne adjon a' sors jobb napot, mig élsz.

Résztétlenség.

Segítnélek, de nem tudom ki vagy.

Megvetés.

De én tudom jól, 's nem segítelek.
 Haszontalan, kóbor lépsöpredék,
 Jobb veszsz; 's magadól mentsd meg a' világot.

Gúny.

Ha még is, a' mit választott, magas
 Rendeltetését értené, igen!
 Másolni tudna embert és világot;
 De ments meg ég! őt látni, hallani.
 Négy kéz-láb jár a' természet, midőn
 Ő játszsza, 's boldog és boldogtalan
 Futásnak indul. Kontár, nem egyéb!

Rágalom.

Ne nyúlj hozzá; mert meggyaláztatol.
 Bűnben leledzik 's él, a' mekkora: uj
 Erénye színben, 's álорczában áll.

Csáb.

A' nőke szép, bár halvány, 's öltözetlen.
 Szép hölgy, ha vágyaim szolgája léssz,
 Én úri asztalt, fényt, 's ruhát adok.

Éhhalál.

Mind félre innen! ő enyém.
 Nem látjátok kékülni ajkait,
 Behamvadozni mind a' két szemét?
 Ehen haló! én angyalod vagyok.

Színész nő, (*könyörögve feltámaszkodik*).

Oh, hagyjatok, kimélet, irgalom!
 Én elhagyám az ősi ház tüzét,
 A' kénynt, nyugalmat 's könnyü életet;

Testvér, Rokonság megtagadna! engem,
 Ki szült, nem ismer többé, én anyám,
 'S atyám haragja kísért álmaimban.
 'S mind ezt, művészet! érted szenvedem.

R i g a l o m.

Te elhagyád az ősi ház tüzét?
 'S művészetért? ha ha! csak hinni kell.
 Te megszőkél; mert renyhe, 's czéda vagy,
 Hogy élj szilaj, rendetlen életet.

S z i n é s z n ő.

A' mennyi hajszálam van, annyi baj,
 Olly sok csapás ért. Egy percz kedvezését
 Száz kínos óra tette semmivé.

R é s z v é t l e n s é g.

Mért nem kapálsz? a' föld jobban fizet.

S z i n é s z n ő.

Mind e' bajok közt híven fáradék.
 Csekély erőmet százszorozni kész
 Szorgalmam, és buzgó hitem vala,
 A' színvilágot, vágyaim bonát;
 Bár áldozattal, nagyra vinni egykor.

G ú n y.

De nem születted rá. Nincs termeted,
 Tüdőd silány, hangod rikácsoló,
 'S magad tudatlan, és nagy bamba vagy:
 Minek gyötörni itt is a' magyart?

K a j á n s á g.

Rántsátok őt ki az oszlopok megől.
 Mit tétováztok még? Ő a' miénk.

De előlép Árpád, 's vissza riasztván a' rémhadat, a' színésznőt védszárnyai alá veszi, 's a' furiák dühének a' Részvétlenséget adja eledelül:

Hah itt vagy, undok, régi szörnyeteg!
Te minden jónak lassu sorvatagja,
Te átok a' serdülő érdemen,
'S a' hallgató dicsőségnek halál!

mint legveszedelmesb ellenségét, csirájában öldöklőjét, minden jónak.

Nem szükség érdekelni, hogy a' költő, Árpádban a' nemzetiséget akarta személyesíteni, melly első nagy munkája, a' honalkotás után, az idegenből fejlesztett polgárisodás által mind inkább hátra tolatott, 's öntudattal legalább, csak a' jelenkorban ébredéz. A' nemzetiség az melly minden rossz lelkektől, 's a' roszzak legrosszabbikától, az élőtest fenéjétől, melly a' Részvétlenségben egy pár szóval olly jelentesen ábrázoltatott, fogja megmenteni a' hazát, 's a' hazai előmenetel egyik nagy befolyásu eszközt: a' színművészetet. A' színésznő felkiáltása rekeszse be ismertetésünket:

Reménylek, és bízom nemzetem szívében,
'S bú, gond között bár, vég leheltemig
Csak ezt kiáltom: éljen a' haza!

D. S. F.

Á Z S M O L Á N

Napkeleti történet.

Shach Neszir Persiában uralkodott. Neki köszönte Shirász, ez a' pompás város, 's a' királyok akkori lakhelye fényének és dicsőségének

egy részét. Shach Neszirnek sok jó tulajdonságai voltak, de sok nagy hibái is. Bátor, de néha nyakas és kegyetlen, szerette és becsülte az erényt, de nem esmerte azt meg mikor határ nélküli kegyetlen uralkodásának útjában állott. —

Ezen hatalmas király is, mint minden jobbagyái, 's mint minden ember kívánt boldog lenni. Shach Neszir eszességével nyert borostyánokkal koszoruzva ura egy virágzó roppant birodalomnak, az őtet csak nem isten gyanánt tisztelő hízeldőktől körülvéve, 's a' világon a' legszebb asszony háznak (Serailnak) birtokában, azt gondolta, hogy több jusa van a' szerencséhez mint másnak, 's még sem esmerte azt. Az únalom és kedvetlenség, mint minden örömeknek, mellyek a' szívet nem érdeklik nyomban kísérei, ültek királyi székén, 's körülte az arannyal és gyöngyökkel gazdag bársony szőnyegeken. Hiában próbált a' gyönyörűségek cserélésével mulatni, csak formájuk változott, 's reája nézve semmi ingert nem nyertek. Hízeldőknek minden dicsérő magasztalási, dicsőségének minden fénye, 's Ázsia legszebb asszonyainak minden bájai sem beszélhették reá, hogy ő szerencsés volna.

A' király naponként komorabb és csudálatosabb lett, 's már egész Persia egy irtózatoss kegyetlen uralkodás járma alatt nyögött. Véghetetlen adó terhelte az országot, 's az ezért való leggyengébb panasz is halállal büntettetett. Fízelt kémek csusztak bé minden házakba, és familiák közé, hogy a' legtittkosabb gondolatokig haszanak, 's gyalázatos tisztökben könnyebben eljárhaszanak. Elnyomta lát minden ember sohajtásait, 's félt, hogy ha csak egy könnyét is észre veszik, kínos halál lesz büntetése.

Schach Neszir úgy látszik ezt tűzte ki magának czélul: ha én szerencsétlen vagyok, lé-

gyen az, az egész világ; egy se dicsekedjék job-
bágyim közül, olyan kincscsel, mellyet én nem
birnék, vagy ha akarnám, meg ne nyerhetnék.
Kevélysége mindazonáltal ezen gondolatokat el-
titkolta alattvalóitól. Valóban el is kellett volna
neki pirulni, ha bár kinek is egy bépillantást en-
gedett volna a' maga szívébe; 's innen volt az
a' betegsége, hogy minden emberek között a'
legszerencsésebbnek tartassék, jóllehet önszeren-
csétlenségéért ártatlan jobbágyain minden nap
bosszút állott. Hogy magát meg nem csalhatta,
legalább másokat kívánt megcsalni.

Ekkor élt Shirászban egy ifiu, Ázsmolán,
kire a' természet 's a' szerencse tékozolva szórta
minden javait. Legszebb háza volt a' városban,
számos barátjai sereglettek körülötte; adakozó
volta, nemes jó indulata, maga viselete, szívének
elevensége és jósága, 's több szeretetre méltó tu-
laldonai mindent hozzája vontak. Ázsmolán egy-
kor barátjainak egy gazdag ebédett ad. Termé-
szeti vidámságától elragadtatva, 's örömeben hogy
olyan emberektől van körül véve, kikről azt hit-
te, hogy ötet édesen szeretik, ebéd végével hall-
hatólag így kiált fel: „Úgy van barátim, én a'
legszerencsésebb vagyok Ádám minden maradé-
kai között! mohon kapta fel ezen vigyázatlanul
ejtett szókat egy a' vendégek közül, ki rossz
indulatját eltitkolva maga is a' társaságba bécsu-
szott volt. Abderábnak hívták ezen embert, 's
rég kereste módját, hogy Ázsmolánt, kinek ja-
vait irigy szemekkel nézte, megbuktathassa.

Másnap reggel még alig pitymallott; a' jó
Ázsmolán elfogatott 's Neszir eleibe vitetett. Gon-
dolatlan ifiu! kiálta ez gúnyoló hangon, te azt
gondolod, hogy boldogabb vagy mint én, az ég
kedvence, kire önti ki a' szent proféta maga ke-
gyelmét! boldogabb mint én, kinek kezében van

Persíanak sorsa, 's a' ki tégedet egyetlen egy szavával visszaszór a' porba, mellyből eléállottál. Rajtam áll alávaló féreg a' legdrágábbat, mivel birsz, életedet elvennem; de most az egyszer megkegyelmezek, 's vakmerőségedet ifjuságodnak tulajdonítom. Meglátom lesz-e többé olly vakmerő és bolond, hogy magadat uradnál boldogabbnak gondold.

Ázsmolán a' legnagyobb csendességgel hallgatta ezen beszédet. A' király palotáját elhagyta, 's visszatért házához, hogy egybe gyűjtse jó barátit; de a' zsarnok parancsolt hogy azt rontsák le, 's már végre volt hajtva a' szomoru parancsolat. Ázsmolánnak javai is mind elvették, 's árulóinak ajándékoztatták. Ő barátjainál kívánta magát megvonni. Ábrázat vonásaiban, magaviseletében, szokásaiban legkisebb változást sem lehetett észre venni. Homloka nem ránczosodott, ajkai még mind nyugodtan mosolyogtak, 's pillanataiból a' megelégedés 's boldogságának érzése sugároztak.

Néhány nappal ezen szomoru történet után a' király újra maga eleibe viteti az ifju persát, 's így szól hozzája: „Nó bolond ifju, dicsékszel-e még, hogy boldogabb lennél nálamnál? Most már nyomoruságba vagy bukva, 's semmid sem maradt a' világon, csak a' bánat, 's megaláztatásod érzése.

Tudod oh király! csendesen így felel Ázsmolán, hogy én gazdagságommal kevély soha sem voltam; hogy érezhetnék hát szegénységemben megaláztatást? Te megértetted velem oh Shach Neszir, hogy én a' szent erény után a' legritkább kincscsel bírtam. Voltak barátaim, kik engemet nem vagyonoméért szerettek; 's hogy ezt már tudom, néked köszönöm! többet találtam az ő szívökben, mint a' mennyit te tőlem elvettél,

's csak öregbítetted boldogságomat, midőn azt semmivé tenni kívántad.

Shach Neszir ezen szavak hallására nem tudta merre határozza magát; bámulta Ázsmolánban a' lélek nagyságát, 's a' vagyon megvetését: kevélysége megaláztatott, de annál inkább fellobbant haragja. A' merész ifiura tekintett; a' ki így bátorkodott csúfot üzni hatalmával: de az a' felemelkedett lélek, az a' csendesség és szelidség az ifiu ábrázatján a' legmélyebb nyomatot tették rajta. Parancsolt, hogy távozzék el Ázsmolán: de egy udvari csapodár uralkodója haragját újra feltüzeltte, 's Ázsmolánban egy kevély ifiát mutatott néki, a' ki merészkedett, királya hatalmával dacolni, 's őt megvetés tárgyává tenni. Tanácsolja a' zsarnoknak, hogy a' gondolatlan ifiúval keményen bánjon, ha csak azért is, hogy maga meghittsége, melly a' mint ő nevezte, király elleni vétek, mérsékeltenék. Hajlik a' király a' tanácsadásra, 's elpirul, hogy pillanattig is megilletődhetett, 's az őtet megtántorított szelid érzést úgy nézte, mint Ázsmolánnak rajta vett győzedelmét. Ezért lakolni kellett néki, 's töstént parancsolatot adott ki, hogy az ifiu egy setét tömlöczbe vettessék. Örvendett azon határozatának, melly szerént vele minden kínokat éreztetni fog, hogy így állhatatosságát meghajtsa, 's szerencsétlen léte megvallására kényszerítse.

Az ifiu persa a' legborzasztóbb tömlöczbe záratott, 's hogy a' kegyetlenség rajta teljes legyen, ellensége, árulója 's mindenszerencsétlenségének szerzője a' rossz lelkü Abderáb is a' tömlöczbe melléje társul adatott. Ez a' nyomorult sokáig kedvence volt a' fejedelemnek, 's most a' kegyelemből kiesve arra ítéltetett, hogy életét a' tömlöczben végezze, melly most az ő jaj-kiáltásaitól hangzott vissza.

Ázsmolán csendesen nézte újlakhelyét. Igaz, így szóllott, inkább szeretném magam házamnál vagy barátim közül valamelyiknek jó ízű asztala mellett ülni, de megnyugszom az ég akaratján. Állapotomon a' jajgatás úgy sem változtat, 's Mahumed nem lenne hozzám kedvezőbb, ha a' gondviselés ellen zúgolódnám.

Ekkor közelít társához. Abderáb! így szólítja meg őtet: csak nem olyan rossz a' zsarnok, mint tartják, azért, hogy minket egyesített ezen setét tömlöczben. A' szerencsétlenség, mikor azt megoszthatjuk, még is csak fél szerencsétlenség: 's én a' magam részemen nem panaszklok, ha tégedet vigasztalhatlak. Alig esmer-
te meg Abderáb az Ázsmolán hangját, alig értette a' jóságnak ezen szavait, mellyek helyett méltó szemrehányásokat várt, azonnal könnyek omlottak szemeiből, lábaihoz borult Ázsmolán-
nak, esdeklött néki, hogy büntesse meg őtet, ne halaszsa tovább méltó bosszuját, 's szabadítsa meg lelkiesmérete kínzó mardosásától.

Szegény Abderáb! miért hozod elé az eltölteket? a' jelent alarod azzal felzavarni, és a' jövendőt megmérgeíteni? A' mi megesezt nincs többé, 's a' jelenvalót az egek azért adják az embernek, hogy örüljön annak, és a' jövendőt azért, hogy remélljen abba. — Volt ebben módunk mind kettőnknek, mielőtt itt lelnők magunkat, 's van még most is; mind ketten egy fogságban vagyunk. Tömlöczünk, meg kell val-lanom, éppen nem szép: de azt a' gyűlölség és szemrehányások csak irtózatossabbá tennék. Bo-csásd meg te az én hibámat, mint én a' tiédet. Hallgassunk 's gondolkodjunk azon, miként kezd-jük állapotunkat, a' mennyire csak lehet, türhe-tővé tenni.

(Végzete közelebbről.)